

דַּרְשֵׁתִי קִרְבָּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • השיעור נמסר בבית הכנסת פרי מגדים, צפת ת"ו • במוצ"ש פרשת אמור, תשפ"ו

לידתו של רבי שמעון בר יוחאי - מכוח התפילה

בספר "נחלת אבות" של הרב יוסף משאש זצ"ל, מביא מעשה, אני מספר בלשון שלו.

יוחאי, אבא של רבי שמעון, היה מגדולי המלכות, משבט יהודה. היה עשיר גדול ותלמיד חכם גדול מאוד, והוא היה מרביץ תורה בישראל. הקיסר שהיה שם, מאוד חיבב אותו. אשתו, אמא של רבי שמעון, קראו לה שרה, היא הייתה מהצאצאים של הלל הזקן. שנים על גבי שנים שהיו נשואים ולא היו ילדים, החליט יוחאי לפרק את החבילה. וערב אחד הוא אמר לאשתו: אני רואה שאין ילדים, יש שתי אפשרויות - או שאני מכניס עוד אשה הביתה, או שמפרקים את החבילה.

היא חשבה ואמרה לו: תראה, בראש השנה בורא עולם פוקד עקרות. שם נפקדה שרה, רחל, חנה. אנא, תמתין לי עד ראש השנה. הוא אמר לה: תראי, כבר עברו מלא ראש השנה, ולא קרה כלום. היא אומרת לו: אולי בכל אופן תמתין לי עד אחרי ראש השנה.

ומאותו זמן, שרה - אמא של רבי שמעון, צמה ובכתה מאוד מאוד שתזכה להיפקד בילד, שככה דמעות עד ראש השנה.

חלום יוחאי

בראש השנה יוחאי חולם חלום, החלום המפורסם. הוא חולם שהוא נכנס לאיזה יער גדול, ביער הזה המון המון עצים בלי סוף. חלק מהעצים ממש ירוקים עם מלא פירות, חלק מהעצים יבשים לגמרי, בלי עלים, בלי פירות, בלי כלום. והוא רואה איזה אחד, אדם שנראה מלאך גדול, עם חבית של מים, שעובר ומשקה את העצים. יש עצים שהוא משקה אותם ומיד פורחים, ויש עצים שהוא מדלג עליהם.

אני, יוחאי מספר, נשענתי על איזה עץ יבש מאוד. כשאותו מלאך הגיע לידי, ביקשתי ממנו אם הוא יכול להשקות את העץ שלי. מה עשה אותו מלאך? פתח תיק כזה, הוציא צלוחית קטנה של מים ושפך ליד העץ. העץ הזה פתאום התחיל לצמוח, גדל, נהיה ירוק, גדל והוציא פירות, היה ממש יפה. והתעוררתי מהחלום.

כשהתעוררתי מהחלום, הערתי את אשתי, ככה מספר, וסיפרתי לה את החלום. אמרתי לה: אני חושב שהפתרון של החלום, שהיער זה העולם, העצים זה הנשים. יש נשים שמולידות, אלו העצים הירוקים, ויש עצים יבשים, אלו הנשים העקרות. ואם המלאך שפך צלוחית על העץ שנשענתי עליו והעץ הזה גדל, סימן שהבורא עולם קיבל את התפילה שלנו ובעזרת השם השנה ניושע בישועות. אבל אני לא יודע למה את כל העצים הוא השקה מתוך החבית, ורק את העץ שלי השקה מאיזה צלוחית של מים.

היא אמרה לו: את זה, במוצאי ראש השנה נלך לשאול את רבי עקיבא, ורבי עקיבא ברוח קודשו יגיד לנו בדיוק מה הפתרון של החלום.

פתרון רבי עקיבא

במוצאי ראש השנה הלכו לרבי עקיבא, סיפרו לו את החלום. רבי עקיבא אמר להם: הפתרון כמו שפתר יוחאי. היער זה העולם, העצים זה הנשים, וכו'. ואז אומר לו רבי עקיבא: אצלך, אשתך לא מולידה כדרך הטבע. אותו מלאך שמשקה מהחבית, משקה רק משהו כדרך הטבע. אבל בורא עולם ריחם מהתפילות שהתפללתם וממה שאשתך התפללה ובכתה. ולכן הוא לקח את הצלוחית, מהדמעות של אשתך שבכתה, ומזה השקה את העץ וזה יצמח. ובעזרת השם יוולד לכם ילד שיאיר את העולם.

בחג שבועות נולד הילד, וקראו לו שמעון, למה? כי שמע השם לקול תפילתם. ומזה נולד רבי שמעון.

כוחה של תפילה - אין תפילה שלא עוזרת

זאת אומרת, רבי שמעון, באמת אין מציאות שיבוא לעולם. אי אפשר להוריד כזה נשמה גדולה לעולם סתם. נשמה הזאת חייבת לבוא מדמעות ומתפילות ועוד תפילות ועוד צומות, כדי לזכות לכה ילד. ולכן כל אחד מאיתנו חייב לדעת, צריכים להתפלל. אתה שואל: אבל אני מתפלל ולא עוזר. אין תפילה שלא עוזרת. כל תפילה חייבת לעזור.

סיפור החפץ חיים - בעל קצות החושן

סיפר החפץ חיים: סיפר לי איזה יהודי תלמיד חכם, שהוא פעם הזדמן לאיזה כפר, הוא רואה בשבת איזה יהודי אחד קורא תהילים בכזה השתפכות, בכזה גוש, בוכה. ואני אומר לעצמי: מה יש פה? מה זה התפילות האלו? לא אמרתי

לו כלום. שבועיים אחר כך, הזדמנתי עוד פעם לאותו כפר, ועוד פעם אני רואה את היהודי הזה שמתפלל באמת, ממש איזה השתפכות הנפש, בכיות.

ניגשתי אליו אחרי שסיים, שאלתי אותו: רבי, מה זה התפילות האלו? אמר לו: אני אגיד לך, אני ברוך השם פרנסתי בשפע גדול. אני סוחר, יוצא כל השבוע, אני נוסע, מסתובב ממקום למקום, וברוך השם ההצלחה מאירה לי פנים. אבל אני חוזר הביתה ביום שישי ויש לי בת אחת מבוגרת ואין שידוכים. מתפלל, אין, אין, לא הולך. נקרע לי הלב. אני מתפלל וקורע את השמיים בשבילה, וזה מה שאני עושה. מה אתה חושב, שפעם אחת? אני כבר שנים ככה מתפלל.

אומר לו אותו בן אדם: תראה, יש לי בחור אחד, מהעילויים של ישיבת טלז. תלמיד חכם גדול מאוד, אבל אין לי כסף. כל שידוך שמציעים נופל השידוך כי אין לי מה להציע. אם אתה אומר שיש לך כסף, אני יש לי בחור עילוי גדול, אולי נציע ונראה אם ילך. אם ילך, אתה משלם את כל החתונה.

אומר לו הבן אדם: למה לא? אני יש לי כסף. באמת נפגשו, והוא מצא חן בעיניה, והיא מצאה חן בעיניו, והשתדכו והתחתנו, והכפרי שילם את כל החתונה.

ונולדו להם ארבעה ילדים. הבן הבכור קראו לו רב אריה לייב (הלר), בעל "קצות החושן", זה שחיבר את "קצות החושן", "שב שמעתתא" ואת "אבני מילואים". האח השני קראו לו רבי יהודה, זה שחיבר את "קונטרס הספיקות" ו"תרומת הכרי". האח השלישי קראו לו רבי חיים, הוא היה מתמיד בדורו יותר מהקצות החושן, הוא היה סמל ההתמדה. והאח הרביעי קראו לו רבי מרדכי, שהוא היה איזה אב בית דין באיזה עיר ששימש שם.

התפילה מאוד עוזרת - בורא עולם רוצה איכות

אמר החפץ חיים: בן אדם מתפלל, לא נענה. אני מתפלל, בוכה, לא עוזר. אין לא עוזר. התפילה מאוד עוזרת. אלא מה? בורא עולם אומר: אני רוצה להביא לך מתנה מאוד יקרה. בשביל מתנה מאוד יקרה, לא מספיק תפילה אחת. אני צריך ממך אלף תפילות כדי שתקבל משהו איכותי. ולכן אתה רואה שיש עיכובים. לכן בן אדם יתפלל ויחזור ויתפלל.

ואם אתה עולה לרבי שמעון ואתה מתפלל שם, תדע שכל מה שיש לנו את רבי שמעון, זה רק מכוח התפילה. אין משהו אחר.

סיפור הילד מהכיתה המקדמת

סיפר תלמיד חכם אחד: הזמינו אותי לסיום כיתה ח' בתלמוד תורה "אור חדש", אחד המחנכים נעמד ואמר: אני רוצה לשתף אתכם בסיפור שקרה איתי בכיתה שלי.

אני מלמד של כיתה ו', כשהתחלתי ללמד בכיתה ו', אמר לי המנהל של התלמוד תורה: תשמע, אין לנו אפשרות לשתי כיתות. לכל תלמוד תורה היום יש כיתה שקוראים לה "כיתה מקדמת". לילדים החלשים שמים שם בכיתה מקדמת. מה לעשות, לנו, אין לנו אפשרות כזאת, אז אנחנו בתוך הכיתה שמים את הילדים החלשים בפינה מסוימת. אתה רק צריך להשגיח עליהם שלא יפריעו, לא יותר מזה. ללמוד, אין מה לצפות הרבה, אבל שרק לא יפריעו.

מספר המלמד: כמעט רוב השנה ככה עברה. לקראת סוף שנה, אחד הילדים מהכיתה מקדמת הרים את האצבע. אמרתי: מסתמא מה הוא רוצה, שירותים. אין משהו אחר. אומר לי: הרב, יש לי שאלה. אמרתי לו, תשאל. שאל את השאלה. וואי, איזה שאלה טובה! זה שאלה של תוספות במקום! אני אומר לעצמי: תגיד, אבא שלך עזר לך בלימוד שלמדת? אומר: לא. אז איך אתה יודע? אומר לו: אני לבד, ככה חשבתי לבד. אמרתי: טוב, לבד ככה חשב, קורה, יכול לקרות פעם אחת.

למחרת, אותו ילד עוד פעם הרים את האצבע, ועוד פעם הוא... וואי, איך הוא שאל שאלה! יש לו גם שאלה וגם תירוץ. אמרתי לו: תגיד לי, אתה בכלל הבנת את המשא ומתן של הגמרא? מה אתה שואל? אומר: כן. אתה יכול לחזור? אומר לי: כן, אני יכול לחזור. הוא חזר כל הגמרא בעל פה! אמרתי: לא יכול להיות! זה לא יכול להיות!

אמרתי לעצמי: טוב, נשמע מוזר מאוד. ביום השלישי הוא כבר שאל שאלה ממש מפוצצת, והוא אמר לרבי: יש לי אולי שני תירוצים לתרץ על השאלה הזאת.

כוחה של תפילה אמא

אני, כשהסתיים השיעור, פניתי למנהל, אמרתי לו: תשמע, יש לי סיפור בכיתה, זה זה הסיפור. המנהל התקשר להורים: אני מזמין אתכם לבוא לתלמוד תורה. מה יש? בתלמוד תורה אני אגיד לכם מה יש. אתם צריכים להגיע לתלמוד תורה.

הגיעו לתלמוד תורה, הסברתי להורים מה שהיה, ואני אומר להורים: מה עשיתם שהילד התהפך מקצה לקצה? יש איזה משהו שעשיתם, שנלמד מה עשיתם.

אמרה האמא: אני אגיד לך מה עשינו. זה היה בערך לפני חודש. הילד חזר מהתלמוד תורה עם התיק והוא זרק את התיק, ואמר לי: אמא, אני כבר מיואש מעצמי, מיואש מהתלמוד תורה, אני לא מבין כלום, אני לא יודע כלום. נמאס לי כבר ללכת לתלמוד תורה. אמרתי לו: תראה, אני כל ערב שבת בהדלקת נרות מתפללת עליך. ייתכן שהתפילה שלי לא מספיקה. גם אתה אולי תבוא, תצטרף איתי לתפילה שלי.

ובאמת, בערב שבת קראתי לו כשהדלקתי נרות שבת, העמדתי אותו לידי, ואמרתי לו: תתפלל שהשם ייתן לך שכל להבין את התורה. הוא התפלל ואני בכיתי. באמת בכיתי מכל הלב.

פתאום האבא עבר, התחיל לצחוק, כאילו מה אתם עושים. אני לא השגחתי באבא. ולמחרת, שבוע אחר כך, אמרתי לבן: אני מדליקה נרות, תבוא, תצטרף איתי לתפילה. הפעם גם אבא הצטרף וגם אבא התפלל. והפעם השלישית גם הילדים כולם הצטרפו להתפלל על הבן שלנו, על האח שלהם, שיבין את התורה. אז אם אתה רואה איזה שינוי, זה מהתפילות שהתפללנו עליו.

ל"ג בעומר – הכל מכוח התפילה

אז כל אחד ידע, אתה מדליק מדורה, יש לך יום גדול כזה של ל"ג בעומר, שעושים איזה עסק גדול. תדע, כל מה שאתה רואה פה, זה הגיע רק מכוח התפילה. בלי התפילה, לא היה לא רבי שמעון ולא כלום. שבן אדם מתפלל, זה דבר כזה גדול שלא ניתן לתיאור.

ואם אתה רואה שאתה מתפלל ולא נענה, תדע שנענית. בורא עולם רוצה לתת לך משהו יותר איכותי. לכן תתפלל עוד פעם, קווה אל ה' וקווה אל ה', ועוד פעם תתפלל, כי בסוף אתה תקבל את הדבר הגדול ביותר שיש.

הפיוט "בר יוחאי" – מסירות נפש שלא נשכחת

בפיוט של "בר יוחאי" כתוב: "בִּרְ יוֹחָאִי מוֹשֵׁב טוֹב יִשְׁבֶּתָּ, יוֹם נִסְתָּ יוֹם אֶשֶׁר בָּרַחְתָּ. בְּמַעֲרַת צוֹרִים שְׁעִמְדָּתָּ, שָׁם קִנִּיתָ הוֹדָךְ וְהִדְרָךְ". פלא פלאים.

רבי שמעון היה... באזור שנת ג' אלפים תת"צ. מתי זה היה? לפי החשבון, לפני אלף תשע מאות וארבע שנים. ועד היום כולם מתרגשים ממנו. אלף תשע מאות שנה עבר, איך יכול להיות דבר כזה?

תדע לך, דבר שעושים אותו מתוך מסירות נפש, לא נשכח לעולם. יש הרבה מצוות בעולם, בן אדם מקיים המון מצוות. אבל יש מצוות שבן אדם עושה אותם מתוך מסירות, זה מצוות שלא נגמרים לעולם, לעולם.

שם ראיתי, איפה? רבי שמעון שלוש עשרה שנה בתוך המערה של לימוד תורה מתוך הדחק, מתוך ייסורים. זה, גם שיעבור אלף תשע מאות שנים, זה לא נגמר. יש מצוות שלא נגמרים לעולם.

סיפור שואב המים – מסירות נפש על ספר תורה

סיפר בעל תשובה אחד: אני, התשובה שלי התחילה מדבר אחד בלבד. הייתי באיזה מקום, הייתי בן אדם שמאלני, אנטי. ויום אחד מישהו הראה לי קטע מתוך ספר שנקרא "הרוח שגברה על הדקדוק". זה ספר שחיברה אותו איזה אישה אחת על המאורעות של השואה, מה שהיא ראתה בעיניים שלה*.

היא מספרת שיום אחד הגסטאפו אסף את כל המחנה שלנו, ולקח כמה ספרי תורה, זרק אותם על הרצפה וגלגל אותם. ואז הוא קרא לשואב המים של העיירה. זה יהודי שלא ידע לא לקרוא, לא לכתוב, לא ידע כלום בחיים שלו. רחוק, אף פעם לא למד כלום. הגרמני לקח את הרובה, שם לו על הראש, אמר לו: עכשיו אתה לוקח את הספר תורה, קורע אותו, אם לא – אני יורה בך.

מספרת שם: אותו שואב המים התכוּפף, הרים את הספר תורה, חיבק אותו, והתחיל לקפוץ משמחה שהייתה לו שהוא מחזיק ספר תורה. ומתוך זה עלתה נשמתו למעלה.

אני, מספר אותו שמאלני, אני קורא את הסיפור הזה ואני אומר לעצמי: לא ייתכן. בן אדם לא יודע לא לקרוא, לא לכתוב, עומד לפני המוות, מוכן למסור את נפשו בשביל איזה סממן של יהודים, שקוראים לו ספר תורה. הוא מוכן למות בשביל זה?! סימן שספר תורה, ומה שהוא סממן יהודי, זה דבר שהולכים למות איתו. ואני בהכל מזלזל! בדקת, ראית, לא יכול להיות. החלטתי לבדוק, ומשם התחילה כל התשובה שלי.

יהודי אחד עושה איזה מעשה של מסירות נפש רגע לפני המוות. נו, ואתה

* 'הרוח שגברה על הדקדוק' מאת פרל ביניש, תלמידתה של שרה שניר. מלא סיפורים של מסירות נפש ויראת שמים ומעשי חסד מופלאים. מומלץ מאוד לקריאה.

אומר: מה יצא מזה, בסוף הוא מת. דבר שבן אדם עושה מתוך מסירות, לא נגמר לעולם.

'שם' – ראית את רבי שמעון. 'שם' – לא רק כשראית אותו כשהוא יצא, לא, בתוך המערה, 'שם' – הוא קנה את כל 'הודך והדרך'. 'שם' – בתוך המסירות נפש שהוא עשה שם, זה נשאר לנצח.

סיפור ברכת כהנים במחנה

סיפר איזה יהודי אחד: היינו במחנה, אולי שמונה מאות אנשים. הרב של המחנה היה תלמיד חכם גדול. הוא אמר: אנחנו נעשה ליל הסדר. אין מצות, אין יין, אין כלום, אבל לפחות נעשה ליל הסדר. באמת ישבנו כולנו, בחצי עיגול, והרב אמר קטעים ואנחנו חזרנו עליו. אומר קטעים וחזרנו, מה שהוא ידע בעל פה.

באמצע ההגדה נכנס אחד הקצינים של הגרמנים, הוא ראה את הדבר הזה, מה זה? הוא אמר: מחר אני אדאג איך לחסל אותך בתוך ייסורים בפני כולם.

טוב. למחרת הוא אסף את כל המחנה, הוציאו אותנו בחוץ. הוא אמר: עכשיו אני רוצה, לפני שאני יורה בך, תספר מה שעשית. הוא קם והוא סיפר: שאנחנו יהודים, ואנחנו עשינו ליל הסדר, ואנחנו נצא בעזרת השם לחירות, אל תדאגו, עם ישראל חי! וככה הוא אמר.

הוא בא לירות עליו. אומר לו: אדוני, אין בקשה אחרונה? יש. מה אתה רוצה? אומר לו: אני כהן, ואני, לפני שאני מת, רוצה לעשות לכל היהודים פה ברכת כהנים. זה מה שאני רוצה. וכל היה – הוא עשה ברכת כהנים לכולם, וירו והרגו אותו.

ברכת הכהנים שלא נגמרה

סיפר אחד המשתתפים שהיה שם בתוך המחנה: הסתיימה המלחמה. אמרתי לעצמי: בגלל שאני יהודי ככה רודפים אחריי! נגמר יהדות. עזבתי את הכל, התנהגתי כמו גוי לכל דבר. התחתנתי עם איזה אישה אחת יהודייה, אבל היא בראש שלי. החלטנו שאנחנו נגדל את הילדים נוצרים, שלא ירדפו אחריהם. מספיק, כמה רדפו אחרינו, כמה הרגו אותנו בגלל שאנחנו יהודים.

טוב, הילד עבר את הגן, משהו של נוצרים. הגיע כיתה א'. כיתה א' צריך ללכת לבית ספר. אני הולך לבית ספר, אני עולה את המדרגות של הבית ספר, אני פתאום שומע ברכת כהנים באוזניים. אני פתאום שומע: "יברכך ה' וישמרך". אני אומר לעצמי: וואי, אז איך אני נותן אותם לנצרות?!

חזרתי הביתה, אמרתי: היום לא, לא מתאים היום. למחרת אני הולך. מה אתה מתרגש, ברכת כהנים, מה אתה מתרגש מההתרגשויות האלו, לך תרשום אותו. הלכתי, אני עולה את המדרגות, אני שוב שומע ברכת כהנים. שלוש פעמים אני מנסה ולא הולך לי. אמרתי: לא הולך, לא הולך, אין ברירה. סיפרתי לאשתי את כל מה שהיה. אז היא אומרת: אם לא הולך לך, אז תרשום אותו בבית ספר של יהודים. רשמתי אותו בבית ספר של יהודים, וכל המשפחה בסוף חזרה בתשובה ונהיו חרדים לדבר השם.

מצווה מתוך מסירות לא נגמרת לעולם

אתה רואה את הבן אדם הזה, הוא עושה ברכת כהנים רגע לפני המוות. מה נראה לך? שמע, מה זה משפיע? תגיד, מה זה עושה? זה נראה שום דבר. זה נראה שטויות. אבל תדע כל מצווה שאתה עושה מתוך מסירות, המצווה הזאת לא נגמרת לעולם. גם אם נראה לך שזה נגמר, בדור מן הדורות הכל משתלם. לא רק לך, גם לשכנים, גם לילדים. אין מצווה שבן אדם עושה שזה לא משתלם.

לכן רבי שמעון, לפני אלף תשע מאות שנה, שזה היה מתוך מסירות. זה לא סתם מצווה, זה לא סתם לימוד תורה. זה לימוד תורה מתוך מסירות. זה מצוות שנשארות לעד.

לימוד תורה מתוך הדחק – מצוות שנשארות לעד

לכן כשאחד אומר לעצמו: היום אתה יודע, באתי בבוקר, במקום שאשתי תכין לי איזה טוסט ותעשה לי איזה נס קפה בטעם קפוצ'ינו משהו, נו, מה מצאתי? חרובים עם כוס מים. איזה אסון, איך אני יכול ללמוד ככולל? ובאמת הוא לא יכול ללמוד, והוא הולך ללמוד. מה הוא חושב לעצמו? השם ירחם עליי, באמת שהשם ירחם עליי. אבל מה הוא חושב? הלימוד תורה שאתה לומד עכשיו מתוך צער, זה עוזר שהילדים שלך יישארו יהודים בפנים, זה עוזר שלך לא יהיו ניסיונות. המצוות האלו ישמרו עליך.

כשאתה תאכל את הטוסט עם הקפוצ'ינו, שום דבר לא יעזור. זה לא משפיע שום דבר, אל תתרגש מזה. רק איפה שאתה מרגיש שיש לך ניסיונות, יש לך קשיים, ולא הולך לך, תדע לך: 'שם' – קניית הודך והדרך'.

יהי רצון שבזכות רבי שמעון בר יוחאי, נראה בעזרת השם ישועות גדולות, ברכות מרובות, סייעתא דשמיא גדולה. שנזכה בעזרת השם שתפילותינו יתקבלו לרצון לפני השם, ושנזכה למשיח ברחמים, תוך תשובה אמיתית, אמן ואמן.